

UDK: 316.77:111.852

Malohat Y.MANSUROVA,
PhD, Navoiy davlat universiteti, Navoiy, O'zbekiston
E-mail: malohat1992@gmail.com, ORCID: 0009-0004-7159-9388

NavDU professori, f.f.d N.Safarova taqrizi asosida

IJTIMOY BOSHQARUVDA ESTETIK QADRIYATLARNING O'RNI

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada ijtimoiy boshqaruv tizimida estetik qadriyatlarining tutgan o'rni, ularning jamiyat taraqqiyotiga, inson ongiga va ijtimoiy munosabatlarga ta'siri tahlil qilinadi. Estetik qadriyatlar boshqaruv jarayonining samaradorligini oshirish, ijtimoiy muhitni uyg'unlashtirish hamda shaxs kamolotini ta'minlashda muhim omil sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada zamonaviy jamiyatda estetik mezonlarning boshqaruv qarorlariga integratsiyalashuvi, madaniy siyosat va ijtimoiy boshqaruv o'rtasidagi bog'liqlik ilmiy asosda yoritilgan.

Kalit so'zlar: estetik qadriyat, ijtimoiy boshqaruv, madaniyat, ijtimoiy ong, estetik tarbiya, qadriyatlar tizimi, boshqaruv samaradorligi.

РОЛЬ ЭСТЕТИЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ В СОЦИАЛЬНОМ УПРАВЛЕНИИ

Аннотация

В данной научной статье анализируется роль эстетических ценностей в системе социального управления, их влияние на развитие общества, сознание человека и социальные отношения. Эстетические ценности рассматриваются как важный фактор, способствующий повышению эффективности управленческого процесса, гармонизации социальной среды и обеспечению личностного совершенствования. Кроме того, в статье научно освещается интеграция эстетических критериев в управленческие решения современного общества, а также взаимосвязь культурной политики и социального управления.

Ключевые слова: эстетические ценности, социальное управление, культура, социальное сознание, эстетическое воспитание, система ценностей, эффективность управления.

THE ROLE OF AESTHETIC VALUES IN SOCIAL GOVERNANCE

Annotation

This scientific article analyzes the role of aesthetic values in the social governance system and their impact on societal development, human consciousness, and social relations. Aesthetic values are considered an important factor in enhancing the efficiency of management processes, harmonizing the social environment, and fostering personal development. The article also scientifically examines the integration of aesthetic criteria into governance decisions in modern society and the interconnection between cultural policy and social governance.

Keywords: aesthetic values, social governance, culture, social consciousness, aesthetic education, value system, management efficiency.

Kirish. Zamonaviy globallashuv sharoitida jamiyatni boshqarish nafaqat iqtisodiy va siyosiy omillarga, balki ma'naviy-axloqiy va estetik qadriyatlarga ham bevosita bog'liqdir. Estetik qadriyatlar insonning borliqni go'zallik mezonlari orqali idrok etishi, baholashi va unga munosabat bildirishini ifodalaydi. Shu boisdan, ijtimoiy boshqaruv jarayonida estetik qadriyatlarining hisobga olinishi jamiyat barqarorligi va rivojlanishida muhim o'rin egallaydi.

Bugungi kunda ijtimoiy boshqaruvning samaradorligi nafaqat qonunlar va iqtisodiy mexanizmlar bilan, balki jamiyat a'zolarining estetik didi, madaniy saviyasi va go'zallikni anglash darajasi bilan ham belgilanadi. Bu esa estetik qadriyatlarni boshqaruvning ajralmas qismi sifatida o'rganishni talab etadi[4].

Estetik qadriyatlar – bu inson tomonidan go'zallik, uyg'unlik, nafislik va mukammallik mezonlari asosida shakllantirilgan qadriyatlar tizimidir[1]. Ular san'at, madaniyat, tabiat va ijtimoiy hayotning turli jabhalarida namoyon bo'ladi.

Estetik qadriyatlarining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

hissiy va ongli idrok uyg'unligi;
ijtimoiy xarakterga ega ekanligi;

tarixiylik va o'zgaruvchanlik;
tarbiyaviy ahamiyatga egaligi[1].

Yuqoridagi barcha xususiyatlar estetik qadriyatlarda insonning hissiy va ongli idroki uyg'unligida shakllanib, jamiyat bilan uzviy bog'liq holda tarixiy rivojlanish jarayonida o'zgarib boradi hamda shaxsning ma'naviy-axloqiy kamolotiga kuchli tarbiyaviy ta'sir ko'rsatadigan muhim ijtimoiy-madaniy hodisa hisoblanadi. Ya'ni estetik qadriyatlar insonning ruhiy dunyosini boyitadi, uning ijtimoiy faolligini oshiradi va shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiladi.

Ijtimoiy boshqaruv – bu jamiyatdagi ijtimoiy jarayonlarni tartibga solish, muvofiqlashtirish va rivojlantirishga qaratilgan faoliyatdir[7]. U quyidagi asosiy elementlardan iborat:

boshqaruv subyektlari (davlat, tashkilotlar, jamoalar);
boshqaruv obyektlari (jamiyat, ijtimoiy guruhlar, individlar);

boshqaruv usullari va vositalari;
qadriyatlar tizimi.

Qadriyatlar tizimi boshqaruvning ideologik va ma'naviy asosini tashkil etadi. Aynan shu nuqtada estetik qadriyatlar muhim rol o'ynaydi[2]. Ijtimoiy boshqaruvda davlat, tashkilotlar va jamoalar tomonidan jamiyat, ijtimoiy

guruhlar hamda individlar faoliyatini turli usul va vositalar orqali, muayyan qadriyatlar tizimiga tayangan holda tartibga soladi, muvofiqlashiradi va rivojlantirishga yordam beradi.

Estetik qadriyatlar ijtimoiy boshqaruvdagi funksiyalari bilan jamiyatni yanada mustahkamlashga yordam beradi[4]. Unda:

Integrativ funksiyasi – estetik qadriyatlar jamiyat a'zolarini umumiy madaniy mezonlar asosida birlashtiradi. Go'zallik va uyg'unlikka intilish insonlarni ijtimoiy jihatdan yaqinlashtiradi.

Regulyativ funksiyasi – estetik mezonlar ijtimoiy xulq-atvorni tartibga soladi. Masalan, muhitning estetik jihatdan tartibli bo'lishi insonlarning intizomli bo'lishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tarbiyaviy funksiyasi – estetik qadriyatlar shaxsni ma'naviy jihatdan kamol toptiradi, uning didini shakllantiradi va ijtimoiy mas'uliyat hissini kuchaytiradi.

Kommunikativ funksiyasi – san'at va estetik ifodalar orqali insonlar o'zaro muloqot qiladi, fikr va his-tuyg'ularini ifodalaydi[3].

Estetik qadriyatlar ijtimoiy boshqaruvda ushbu funksiyalari orqali jamiyat a'zolarini umumiy madaniy mezonlar asosida birlashtiradi, ularning xulq-atvorini tartibga soladi, ma'naviy kamolotini ta'minlaydi hamda o'zaro muloqot va anglashuvni rivojlantirish orqali jamiyat barqarorligi va uyg'unligini mustahkamlaydi.

Estetik qadriyatlar boshqaruv tizimining samaradorligini quyidagi jihatlar orqali oshiradi:

Ish muhitini yaxshilash: estetik jihatdan qulay muhit xodimlarning ish unumdorligini oshiradi.

Motivatsiyani kuchaytirish: go'zal va tartibli muhit insonni faoliyatga undaydi.

Ijtimoiy ishonchni mustahkamlash: estetik muhit fuqarolarda davlat va jamiyatga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi.

Innovatsion rivojlanishga turtki berish: estetik tafakkur ijodkorlikni rivojlantiradi[6].

Estetik qadriyatlar boshqaruv tizimida qulay va uyg'un muhit yaratish orqali xodimlar samaradorligi va motivatsiyasini oshiradi, jamiyatda ishonchni mustahkamlaydi hamda ijodkorlik va innovatsion rivojlanishni rag'batlantirib, umumiy boshqaruv samaradorligini yuksaltiradi.

Hozirgi davrda "estetik boshqaruv" tushunchasi shakllanib bormoqda. Bu konsepsiya quyidagilarni o'z ichiga oladi:

shaharsozlikda estetik yondashuv;
ekologik estetikani rivojlantirish;
tashkilotlarda korporativ madaniyatni shakllantirish;
madaniy siyosatni takomillashtirish.

Estetik boshqaruv inson manfaatlarini ustuvor qo'ygan holda jamiyatni uyg'un rivojlantirishga xizmat qiladi.

Hozirgi globallashuv sharoitida estetik qadriyatlar turli madaniyatlar o'rtasidagi o'zaro ta'sir va almashinuv natijasida boyib boradi[6], yangi estetik shakl va mezonlar yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Shu bilan birga, bu jarayon milliy estetik qadriyatlarining zaiflashuvi va ommaviy madaniyatning ustunlik qilish xavfini ham yuzaga keltiradi. Shuning uchun zamonaviy ijtimoiy boshqaruvda estetik qadriyatlarni asrab-avaylash, ularni zamon talablariga mos ravishda rivojlantirish va milliy madaniy meros bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Globallashuv sharoitida estetik qadriyatlar jadal o'zgarib, turli madaniyatlar o'rtasidagi aloqalar kuchayishi natijasida yangi mazmun kasb etadi. Bu jarayonning ham ijobiy, ham salbiy jihatlari mavjud.

Ijobiy tomonlari – globallashuv estetik qadriyatlarining boyishiga xizmat qiladi. Turli xalqlarning san'ati, urf-odatlari va go'zallik haqidagi qarashlari o'zaro ta'sirga kirishib, yangi estetik shakllar va uslublarning paydo bo'lishiga olib keladi.

Bu esa insonlarning dunyoqarashini kengaytiradi, estetik didini rivojlantiradi.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar orqali san'at va madaniyat mahsulotlariga keng kirish imkoniyati yaratiladi, natijada estetik bilimlar ommalashadi. Bu holat ijodkorlik va innovatsion tafakkurni rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Salbiy tomonlari - globallashuv jarayonida ommaviy madaniyatning kuchayishi milliy estetik qadriyatlarining asta-sekin yo'qolib borishiga olib kelishi mumkin. Ayrim hollarda soddalashtirilgan yoki tijoratlashgan estetik mezonlar ustunlik qilib, chuqur ma'naviy mazmunga ega an'anaviy qadriyatlar chekinib qoladi. Bundan tashqari, madaniy bir xillashuv (standartlashuv) jarayoni yuzaga kelib, turli xalqlarning o'ziga xos estetik qiyofasi zaiflashishi ehtimoli ortadi.

Demak, globallashuv estetik qadriyatlarni bir tomondan boyitib va rivojlantirsa, ikkinchi tomondan ularning milliy xususiyatlariga xavf tug'dirishi mumkin. Shu bois muhim vazifa — global va milliy estetik qadriyatlar o'rtasida muvozanatni saqlashdan iborat.

Bugungi kunda Yangi O'zbekiston sharoitida estetik qadriyatlar ijtimoiy boshqaruvning muhim tarkibiy qismi sifatida shakllanib, jamiyatni modernizatsiya qilish, inson kapitalini rivojlantirish va ma'naviy muhitni yuksaltirishda muhim rol o'ynamoqda[6]. So'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlarda nafaqat iqtisodiy va siyosiy omillarga, balki estetik muhitni yaxshilash, madaniy merosni asrash va rivojlantirishga ham alohida e'tibor qaratilmoqda.

Avvalo, shaharsozlik va hududlarni obodonlashtirish jarayonlarida estetik mezonlarning ustuvorligi kuzatilmoqda. Zamonaviy infratuzilma, yashil hududlar, arxitektura uyg'unligi va jamoat joylarining estetik jihatdan tartibli tashkil etilishi fuqarolarning turmush sifatini oshirish bilan birga, ularning ijtimoiy faolligi va boshqaruvga nisbatan ishonchini mustahkamlamoqda.

Shuningdek, madaniyat va san'at sohasini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Teatr, muzey, galereya va boshqa madaniy maskanlarning faoliyati kengaytirilib, aholining estetik didini yuksaltirishga xizmat qilmoqda. Bu esa o'z navbatida jamiyatda ma'naviy yetuklik va ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytiradi.

Ta'lim tizimida ham estetik tarbiyaga katta e'tibor berilmoqda. Yosh avlodni go'zallikni anglaydigan, ijodiy fikrlaydigan va milliy qadriyatlarga hurmat bilan qaraydigan shaxslar etib tarbiyalash ijtimoiy boshqaruvning uzoq muddatli samaradorligini ta'minlaydi. Bundan tashqari, Yangi O'zbekistonda milliy estetik qadriyatlarni global madaniy jarayonlar bilan uyg'unlashtirishga intilish kuzatilmoqda. Bu esa bir tomondan milliy o'zlikni saqlashga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan zamonaviy rivojlanish tendensiyalariga moslashishni ta'minlaydi. Demak, Yangi O'zbekistonda estetik qadriyatlar ijtimoiy boshqaruvni insonparvar, samarali va barqaror tizimga aylantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda hamda jamiyatning har tomonlama uyg'un rivojlanishini ta'minlashga yordam bermoqda.

Ijtimoiy boshqaruvda estetik qadriyatlarining o'rni masalasi zamonaviy jamiyat taraqqiyoti nuqtayi nazaridan alohida ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, estetik qadriyatlar nafaqat insonning go'zallikni anglash va baholash qobiliyati bilan bog'liq bo'lgan ma'naviy hodisa, balki ijtimoiy boshqaruv jarayonining samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Birinchidan, estetik qadriyatlar jamiyatda uyg'unlik, tartib va muvozanatni ta'minlash orqali ijtimoiy munosabatlarning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Go'zallik va estetik mezonlarning ijtimoiy hayotga tatbiq etilishi insonlarning xulq-atvori, dunyoqarashi va o'zaro munosabatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Natijada jamiyatda

madaniyatli, intizomli va mas'uliyatli ijtimoiy muhit shakllanadi.

Ikkinchidan, estetik qadriyatlar ijtimoiy boshqaruvning insonparvarlik tamoyillarini mustahkamlaydi. Boshqaruv jarayonida estetik yondashuvning mavjudligi qarorlar qabul qilishda nafaqat utilitar manfaatlarni, balki insoniylik, nafislik va ma'naviy qadriyatlarni ham hisobga olish imkonini beradi. Bu esa boshqaruv tizimini yanada mukammal va ijtimoiy jihatdan maqbul qiladi.

Uchinchidan, estetik qadriyatlar shaxs kamolotida muhim rol o'ynaydi. Estetik tarbiya orqali insonning didi, tafakkuri va ijodiy qobiliyatlari rivojlanadi. Bu esa o'z navbatida jamiyatning intellektual salohiyatini oshiradi hamda innovatsion rivojlanish uchun zamin yaratadi. Ayniqsa, yosh avlodni estetik ruhda tarbiyalash kelajakda samarali ijtimoiy boshqaruvni ta'minlaydigan yetuk kadrlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, globallasuv sharoitida estetik qadriyatlarining o'rni yanada ortib bormoqda. Turli madaniyatlar o'rtasidagi o'zaro ta'sir natijasida yangi estetik qarashlar shakllanayotgan bir paytda, milliy estetik

qadriyatlarni asrab-avaylash va ularni zamonaviy talablar bilan uyg'unlashtirish muhim vazifa hisoblanadi. Bu jarayonda ijtimoiy boshqaruv tizimi muvozanatni saqlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Beshinchidan, estetik qadriyatlar boshqaruv samaradorligini oshirishda amaliy ahamiyatga ega. Estetik jihatdan qulay muhit yaratish, jamoat joylarini obodonlashtirish, madaniyat va san'atni rivojlantirish orqali jamiyat a'zolarining hayot sifati yaxshilanadi, ularning boshqaruv institutlariga nisbatan ishonchi ortadi. Bu esa ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashning muhim omili hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, estetik qadriyatlar ijtimoiy boshqaruvning ajralmas qismi bo'lib, ular jamiyatning ma'naviy asoslarini mustahkamlash, ijtimoiy munosabatlarni uyg'unlashtirish, shaxs kamolotini ta'minlash va boshqaruv samaradorligini oshirishda kompleks ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, zamonaviy ijtimoiy boshqaruv tizimida estetik qadriyatlarga tayanish, ularni rivojlantirish va amaliyotga keng joriy etish barqaror va uyg'un jamiyat qurishning muhim shartlaridan biri sifatida e'tirof etilishi lozim.

ADABIYOTLAR

1. Sher, A. & Husanov, B. (2010). Estetika. Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 174–175 b.
2. Karimov, I.A. (2008). Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 3–10 b.
3. Bozarova, F.G'. (2018). Immanuel Kant estetikasida go'zallik va ulug'vorlik kategoriyalarining transformatsiyasi. Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti, 10–20 b.
4. Husanov, B.E. (2024). Estetik tarbiya mohiyatining falsafiy tahlili. Farg'ona davlat universiteti, 45–60 b.
5. Quvvatov, S. (2024). O'zbek mahallasida estetik tarbiyani shakllantirishning o'ziga xos jihatlari. Tamaddun nuri jurnali, 5(56), 458–462 b.
6. Aliqulov, Q.H. (2025). O'zbekistonda yangi uyg'onish davri poydevorini yaratishda estetik faollikning o'rni. Ijtimoiy fanlar – Social Sciences, 2025, 15–28 b.
7. Mansurova M.Y. (2024) "Ijtimoiy boshqaruv va ma'naviyatning o'zaro aloqadorligi". O'zMu xabarlari [1/6/1] ISSN2181-7324. 138-139 b.